

Przez kulturę do odporności społecznej

oprac. Krystyna Wróblewska

Odporności społecznej mówi się w ostatnim czasie coraz więcej. Niesprzyjające zmiany, od procesów społecznych, przez katastrofę klimatyczną, po gwałtowne wstrząsy, np. konflikty zbrojne, wpływają na społeczeństwa, społeczności i jednostki. Jak przygotować się na te negatywne zjawiska? Z pomocą przychodzi kultura i europejski projekt pn. „Bałtyckie Perły Kultury”.

Odporność jako koncepcja pojawiła się w już latach 70. XX w. Odnosiła się wówczas do środowiska naturalnego. Tak rozumiana odporność oznacza zdolność ekosystemów do samoleczenia się i powrotu do stanu równowagi. W ostatnim czasie zaczęliśmy mówić o odporności społecznej, czyli o umiejętności grup społecznych, społeczności, społeczeństw, jednostek itd. radzenia sobie ze zmianą, zarówno stopniową, jak i gwałtowną. Dzięki odpowiedniej elastyczności trudną lub niekorzystną kryzysową zmianę można przemienić w szansę, korzyść.

Przykłady niesprzyjających zmian, o których mowa, to procesy takie, jak starzenie się społeczeństwa, odpływ młodych ludzi z jakiegoś miejsca, intensywny, utrudniający procesy integracyjne, napływ migrantów, wykluczająca cyfryzacja, zmiany gospodarcze lub społeczne, w wyniku których brakuje miejsc pracy, uzależnienia itd. Przykłady gwałtownych wstrząsów to zjawiska takie, jak nawalne deszcze, powódzie, trzęsienia ziemi, konflikty (np. napaść Rosji na Ukrainę), pożary, akty przemocy, zatrucie ryb w rzekach (np. w Odrze), pandemie.

W ostatnim czasie zaczęliśmy mówić o odporności społecznej, czyli o umiejętności grup społecznych, społeczności, jednostek itd. radzenia sobie ze zmianą, zarówno stopniową, jak i gwałtowną

Odporne społeczności, co to oznacza?

Odporne społeczności potrafią nie tylko zaadoptować się do zmian, ale też radzić sobie z nowymi wyzwaniami, wykształcić w sobie rodzaj odporności na

Warunkiem zbudowania odpornej społeczności jest jej zakotwiczenie w lokalnej historii, tradycji, zwyczajach, czyli odczuwanie związku z daną lokalizacją, poczucie tożsamości.

negatywne zjawiska, czy też ulec przekształceniom, które przygotowują je na mogące pojawić się negatywne zjawiska, czy wydarzenia.

Warunkiem zbudowania odpornej społeczności jest jej zakotwiczenie w lokalnej historii, tradycji, zwyczajach, czyli odczuwanie związku z daną lokalizacją, poczucie tożsamości. To także umiejętność

współdziałania, funkcjonowania w grupie, odpowiedni poziom wzajemnego zaufania. Jeżeli władzom miast zależy na tym, żeby ich społeczność była odporna i dobrze radziła sobie z obecnymi i przyszłymi przeciwnościami, musi stosować partycypacyjne, włączające i inkluzywne metody zarządzania, budować silną, dobrze zakorzenioną społeczność. Metody te muszą być stosowane zarówno w ramach administracji, jak i pomiędzy administracją a różnymi grupami społecznymi, interesariuszami itd., a także pomiędzy poszczególnymi grupami społecznymi. Wymagana jest współpraca, współtworzenie i uczestnictwo.

Kultura, jako narzędzie budowania tożsamości i wzmocnienia społeczności

**BSR
CULTURAL
PEARLS**

W budowaniu odpornej społeczności pomocna może być kultura, działania kulturowe i wykorzystanie przemysłów kreatywnych. I nie chodzi tu głównie o duże instytucje kultury, wielkie firmy i wydarzenia. W tym kontekście ważne są lokalne tradycje, rytuały, język, jedzenie, firmy gamingowe, innowacyjne organizacje pozarządowe, opowiadacze lokalnych historii itd. To przy pomocy

tego typu narzędzi, przy włączeniu całej społeczności, możemy zbudować grupową odporność.

Tym właśnie zajmujemy się w projekcie **Bałtyckie Perły Kultury** współfinansowanym przez Program Interreg Region Morza Bałtyckiego. Naszym liderem jest Rada Państw Morza Bałtyckiego, a partnerami władze lokalne i regionalne, instytucje i organizacje z obszaru Morza Bałtyckiego, w tym nasze Nadbałtyckie Centrum Kultury w Gdańsku.

W ramach projektu zachęcamy miasta i miasteczka do udziału w procesie budowania odporności przy zastosowaniu wspomnianym działań kulturowych. Te, które, przy naszej pomocy, przygotowują najlepsze, najbardziej innowacyjne i

obietujące społecznie propozycje, uzyskają tytuł **Kulturalnej Perły Bałtyku** i możliwość szerokiej promocji. Ale największą nagrodą będzie odporna lokalna społeczność.

Oficjalna strona internetowa projektu

<https://interreg-baltic.eu/project/bsr-cultural-pearls/>

<https://culturalpearls.eu/>

Informacje o projekcie na stronie Nadbałtyckiego Centrum Kultury

<https://www.nck.org.pl/pl/projekt/bsr-cultural-pearls-baltyckie-perly-kultury>

